

251. Van Dale, de letter B (2)

1. De letters kunnen niet a priori gegeven worden, al weet je het nooit zeker (cryptogram). Juist: onvoorspelbaar, dus. De balijs van Utrecht is een onderafdeling van de tempeliers. Zou die balthasar voldoende zijn voor ons tiental? De ziegler-nattapolymerisatie is de polymerisatie van een alkeen bij lage druk onder invloed van een speciaal type katalysator. De bams (bammen) keuvelden tot bam. De BAM is de genormeerde valuta-aanduiding voor de Bosnische convertibele mark, de munteenheid van (VD:) Bosnië-Herzegovina (GB: Bosnië en Herzegovina; gaat voor!). Het bamastelsel is de bachelor-masterstructuur. De liefkozende naam bambi voor een jong hertje met bambiogen danken we aan de figuur Bambi uit de Walt Disneyfilm. Een bambocheur is een pierewaaier.

2. Tabasjir is bamboesuiker. Een bamboritahemd is een Surinaams boelewaaihemd. Een kipas is een bamboewaaier (Jaarboek 2009). Ook mies (mieën) eten af en toe bami, een gerecht van mi (deeg, geen meervoud). Bij de rooms-katholieke ban word je geëxcommuniceerd en ben je ex-kerklid. Surinaamse jongeren zeggen bana (Jaarboek 2009) tegen een penis. De bananeneter is de toerako. De firma (een vof, meervoud: vof's [vee-oo-èfs]) kreeg een bancaire krediet. De burgemeester geeft vog's [vee-oo-gees] af. Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht. Een vogelaarwijk (Jaarboek 2009) is een probleemwijk. Een vogelbekvrouw is een lippennegerin. Bancassurance is allfinanz.

3. Een bancomat is een geldautomaat van de bank. De band van Poupart is de liesband. Het ligament is een bindweefselband om een gewricht. De buckramband, calicotband, fluweelband, gaasband en jaconnetband zijn allemaal lintvormige weefsels. Welke band had u besteld: een bluesband, countryband, funkband, funkrockband, hardrockband, jazzband, metalband, popband, punkband, rockband, salsaband, soulband of swingband? Joggers dragen bandana's. Overdag was hij bandleider, 's nachts bendeleider. Een ban-de-bommer (motto: ban de bom) is een pacifist. De bandelottendraagster viel me op. De bande noire kocht kerkgoederen op en vernielde heiligdommen (tijdens de Franse Revolutie). De banderillero tergt de stier met banderilla's.

4. De banderollenwaarde is inclusief belasting. Banditisme is het optreden van bandieten. Rivieren in Indië kunnen bandjiren. Haar bh-bandje stond op springen. Een bandkraal is een ojiefschaaf (voor lijstwerken). Een bandoneonist bespeelt een accordeon in tango-orkesten. De bandtongigen zijn de kamkieuwigen. Het bandwagon-effect beschrijft het profiteren van een politicus. Het bandy is een vorm van ijshockey met een houten bal. Heeft zij gebandyd (Jaarboek 2008)? Deze allochtoon kwam uit Bangladesh. Een banisticus beheerst de vexillologie. De banjoïste speelde vals. Doet de bank van Monte Carlo zaken met de Nederlandsche Bank en de Nationale Bank van België? In België heeft de Bankcommissie een controlerende taak.

5. Een banketbakker is een confiseur of patissier. Hij drijft een confiserie of patisserie. De bankholiday is een Engelse feestdag. Een bankharing komt van de Doggersbank. Het bankivahoen is afkomstig uit Zuidoost-Azië. Een bankroutier pleegt meestal bedrog. De Bankgirocentrale is een spin in het web. Een banksnijijzer coupeert geen bankbiljetten. Een bank-verzekeraar vervult een dubbelrol. Mandela onderging een banning order. De bantoeïstiek is de studie van de Bantoeitalen en Bantoeicultuur. Een bansuri is een soort van Indiase dwarsfluit van bamboe. Een bantoeïstan is een thuisland, bantuknots zijn een haardracht.

6. De banyan is een tropische boomsoort. We zeggen wel 'het barre Noorden' (het grimmige Noorden), maar Siberië is barder. Baratta is geen zuivere koffie. Voor de Barbadosdollar kon je heel wat barbadoskersen kopen. Barbarijse zeerovers waarden over de oceaan. Barbershop is de zangstijl waarbij sentimentele liedjes a capella in closeharmonystijl worden gezongen.

7. Hangen moet ze, Barbertje, en hangen zal ze, het barbertje. Venetiaanse gondeliers zingen de barcarolle. Barège is luchtige doorschijnende japonstof. Het Bargoens wordt ook koeterwaals of kramerslatijn genoemd. Een barendneef is (was) 75 cent. De baribal is de Noord-Amerikaanse zwarte beer. Hij was het slachtoffer van barking up the wrong tree. Zo, is de barmhartige samaritaan weer langs geweest? Voor een joodse jongen is de bar mitswa aan het eind van zijn dertiende levensjaar. Een barnumreclame is een megareclame. De Barnevelders hielden barnevelders. Een barokfluit is een traverso (Jaarboek 2007).

8. Hoeveel millibar was ook al weer een bar (nee: niet de barre van het ballet!)? Baron Zeep was een gewestelijke oweeër. Bij een barouchet zit de koetsier op een hoge bok. De baroxyton is een oud koperen blaasinstrument reikend van contra D tot a. Een barquette is een bakje van bladerdeeg voor ragout. Blijf bij barracuda's uit de buurt! De franciscanen zijn barrevoetbroeders (barrevoetmonniken, die lopen barrevoets!). Een barréklem is een soort machinale barrégreep. Het moddergooien had wel iets weg van een barricadegevecht. Het barrièretraktaat is een in 1715 gesloten verdrag. Hij vertrok met pak en zak, gepakt en gezakt. Volgens Bartjens (Bartjes) is drie maal drie negen. De (Sint-)Bartholomeusnacht is de Bloedbruiloft, referentie: hugenoten.

9. Het barycentrum is het zwaartepunt, het baryon is een zwaar elementair deeltje en de barysfeer is de aardkern. Het basaalcelcarcinoom is het basaliom. Hij was helemaal basané, bruinverbrand. Een bas-buffo is een buffobas, een bas-bleu een blauwkous. Aan de uitspraak hoor je niet of je basdrum of bassdrum moet schrijven. Base is cocaïne (werkwoord: basen), base is loog (basenparen zitten in DNA). Bij de ziekte van Basedow doet de schildklier het te goed. Basic English (Basisengels) is rudimentair Engels voor internationaal gebruik. De programmeertaal Basic dankt zijn naam aan Beginner's All-purpose Symbolic Instruction Code. Basiciteit staat gelijk aan basiditeit en basidiomycotina zijn hetzelfde als basidiomyceten.

10. Hij werkte op no-cure-no-paybasis. Het vbo is het voortgezet basisonderwijs, een gemeente houdt het GBA (de gemeentelijke basisadministratie, het bevolkingsregister) bij. Voor veel drukwerk wordt de baskerville gebruikt. Hij baseballde, zij basketbalde (baskette). De basralokus is een Zuid-Amerikaanse boomsoort, een basset is een jachthond en een basson is een fagot. De bastaarddoronicum is een stinsplant. De Bastille is een voorbeeld van een bastille. Hm, is dat bastognekoek? Bastweefsel is floëem. De basuco is een harddrug. Een mannetjesputter is een bataaf. De Batak bereed een batakker. De Batavianen (nee, niet: bavianen) aten batavia. De bath is een Bijbelse inhoudsmaat van 36 liter.

11. Een bathyale vondst komt van tussen de 200 en 1000 m diep. Eenmaal bij de monniken, deed zij haar batikken overgooier af. De batsmen cricetten gisteren. Een batterij wekt geen elektriciteit op. De Battle of Britain werd mogelijk in battledress gevoerd. Is de Vlaamse BA-verzekering identiek aan de Nederlandse WA-verzekering? Baziëlkruid is basilicum. Richt de bazooka! Ken je de volgende uitdrukkingen: B&B (bed and breakfast), b-boy (breakdance-boy), bbp (bruto binnenlands product), BBQ (barbecue) en BBQ'en (barbecueën), bbt en bbt'er (beroeps voor bepaalde tijd), bdl (bevelhebber der landstrijdkrachten), bd (biologisch-dynamisch), bcc (blind carbon copy), bdz (bevelhebber der zee-strijdkrachten) en Bé (schaal van Baumé)? Bathmetaal is een bijna witte legering, bde's zijn bijna-doodervaringen.

12. Een bataillestuk is een schilderij dat een veldslag tot onderwerp heeft. Een bastonnade is een pak slaag, een fort kan gebastioneerd worden. Een bastiaan is een opzichter over medeslaven. De BCG is de bacillus Calmette-Guérin, een van runderen afkomstige bacil, gebruikt voor de bereiding van een tbc-vaccin. De baud wordt afgekort aangeduid met Bd.

Rein Leentfaar